Podiplomskašola ZRCSAZU
Novi trg 2
1000 Ljubljana
T: +386 1 470 64 51

UČNI NAČRT PREDMETA / COURSE SYLLABUS

Predmet:	Opredelitev in interpretacija arheoloških najdb rimske dobe
Course title:	Classification and interpretation of Roman small finds

Študijski program in stopnja Study programme and level	Študijska smer Study field	Letnik Academic year	Semester Semester
Primerjalni študij idej in kultur, doktorski študij 3. stopnje	Arheologija med Jadranom in Donavo	Brez letnika	/
Comparative Study of Ideas and Cultures, doctoral study 3rd cycle	Archaeology between the Adriatic and the Danube	Not specified	/

Vrsta predmeta / Course type	splošno izbirni / general elective
Univerzitetna koda predmeta / University course code:	P018-26

Predavanja Lectures	Seminar Seminar	Vaje Tutorial	Klinične vaje work	Druge oblike študija	Samost. delo Individ. work	ECTS
60	30				90	6

Nosilec predmeta / Lecturer:	izr. prof. dr. Janka Istenič
Jeziki / Languages: Predavanja / Lectures:	slovenščina, angleščina / Slovenian, English
Vaje / Tutorial:	/

Pogoji za vključitev v delo oz. za opravljanje študijskih obveznosti:	Prerequisits:
Za vključitev v delo ni posebnih pogojev. Priporočljivo je vsaj pasivno znanje nemškega, angleškega in italijanskega jezika.	There are no specific prerequisites. At least a passive knowledge of German, English, and Italian is recommended.

Vsebina:	Content (Syllabus outline):
Študentke in študentje se bodo seznanili z metodami raziskovanja tako imenovane drobne materialne kulture oziroma premične arheološke dediščine rimske dobe. Običajna je delitev glede na uporabljen material, to so predvsem keramika, steklo in kovine. Pri seznanjanju s keramiko rimske dobe in njenim proučevanjem bo poudarek na prepoznavanju uvoženih in že definiranih lokalnih/regionalnih izdelkov (predvsem tistih, ki se pojavljajo v našem prostoru) ter na postopkih, ki vodijo k definiranju doslej še neopredeljenih lokalnih/regionalnih keramičnih produkcij. Študentke in študente bomo seznananili s postopki razvrščanja keramičnih	Students learn about special research methods for small archaeological finds from the Roman period. Classification according to the material used is the most common: ceramics, glass, and metal. The study of Roman ceramics is presented by recognizing imported and well-defined local/regional products (primarily those in the south-eastern Alpine area). Emphasis is placed on procedures that enable the definition of local/regional ceramic products. Methods for classifying ceramic objects by production, form, and decoration are explained. Opportunities for interdisciplinary research (mineralogical and chemical analyses) addressing the origin of

predmetov glede na značilnosti materiala (t. i. fabrikati, angl. fabric), oblik (oblikovni tipi) in okrasa. Pri vprašanjih glede izvora posameznih keramičnih skupin jih bomo seznanili z možnostmi interdisciplinarnih raziskav (mineraloške in kemijske analize), ki bodo (v okviru danih možnosti) tudi izvedene.

Kovinske predmete bomo obravnavali predvsem po vsebinskih sklopih, ki jih opredeljujejo, npr. čas izdelave, funkcija, uporaba določene zlitine in podobno. Študentke in študente bomo seznanili z raziskovalnimi metodami, ki vodijo k smiselni tipološki razvrstitvi gradiva in njeni interpretaciji ter k razumevanju funkcije gradiva in tehnologije izdelave. Posebno pozornost bomo namenili pomenu raziskav materialov, ki so bili uporabljeni za izdelavo predmetov in njihovih okrasov ter s pomenom arheometalurških raziskav.

Pri obravnavi steklenih predmetov bo poudarek na značilnostih steklarske proizvodnje v rimski dobi ter usmeritvah sodobnih raziskav.

Študentke in študente bomo spodbujali k interdisciplinarnim raziskavam, predvsem k povezovanju arheoloških in naravoslovnih raziskav. V ta namen bomo predstavili vzorčne primere interdisciplinarnega raziskovanja keramike in kovinskih predmetov, z ločeno problematiko železa in barvnih kovin.

1. Keramika:
   - prepoznavanje uvoženih in že definiranih lokalnih/regionalnih izdelkov (predvsem tistih, ki se pojavljajo v srednjeevropskem prostoru);
   - postopki definiranja doslej še neopredeljenih lokalnih/regionalnih keramičnih produkcij; postopki razvrščanja keramičnih predmetov glede na značilnosti materiala (t. i. fabrikati, angl. fabric), oblik (oblikovni tipi) in okrasa;
   - vprašanje izvora posameznih keramičnih skupin;
   - interdisciplinarne raziskave (mineraloške in kemijske analize).

ceramic groups are presented and also carried out (given good circumstances).

Metal objects are discussed according to their chronology, function, type of alloy, and so on. Research methods are presented that enable sensible typological arrangement of the material and interpretation of typology, function, and technology. The importance of studying material and decoration is emphasized, as well as the importance of archeometallurgical research.

The characteristics of glass production in the Roman period are presented as well as modern research trends.

Interdisciplinary research is encouraged, especially the connection between archeology and the natural sciences. Models of interdisciplinary research on ceramics and metal objects are presented (classification issues related to iron and non-ferrous metals).

1. Ceramics:
   - Recognition of imported and already defined local/regional products (mostly products that appear in central Europe)
   - Definition of local/regional ceramic products; methods of classifying ceramic objects according to production, form, and decoration
   - Problems relating to the origin of specific ceramic groups
   - Interdisciplinary investigations (mineralogical and chemical analyses)

2. Metal objects:
   - Typological arrangement and interpretation
   - Chronology
   - Function
   - Use of various alloys, techniques of production
   - Archaeometallurgical studies

3. Glass objects:
   - Typological arrangement and interpretation
   - Chronology
   - Function

2. Kovinski predmeti: • tipološka razvrstitev gradiva in njena interpretacija; • datiranje; • funkcija; • uporaba različnih zlitin, načini izdelave; • arheometalurške raziskave. 3. Stekleni predmeti: • tipološka razvrstitev gradiva in njena interpretacija; • datiranje; • funkcija; • značilnosti steklarske proizvodnje; • usmeritve sodobnih raziskav.	• Characteristics of glass production • Archaeometallurgical studies

Temeljni literatura in viri / Readings:

- Bayley, J., Butscher, S. 2004, Roman Brooches in Britain. A Technological and Typological Study based on the Richborough Collection. – London.
- Bishop M. C. in J. C. N. Coulston, 2026. Roman military equipment, London.
- Craddock, P. T. 1995. Early Metal Mining and Production, Edinburgh.
- Czysz, W. 2019, Handbuch der Provinzialrömischen Archäologie, Wiesbaden.
- Feugère, M. 1993. Les armes des Romains. Paris.
- Fingerlin, G. 1986, Dangstetten I. – Forschungen und Berichte zur Vor- und Frühgeschichte in Baden-Würtemberg 22, Stuttgart.
- Fingerlin, G. 1998, Dangstetten II. – Forschungen und Berichte zur Vor- und Frühgeschichte in Baden-Würtemberg 69, Stuttgart.
- Forschungen in Augst 1-56. Römermuseum Augst 1977-2022.
- Gaspari, A. 2014, Prazgodovinska in rimska Emona. Vodnik skozi arheološko preteklost predhodnice Ljubljane. – Ljubljana.
- Horvat, J. 1990, Nauportus. – Ljubljana.
- Horvat, J. 1997, Sermin : prazgodovinska in zgodnjerimska naselbina v severozahodni. – Opera Instituti archaeologici Sloveniae 3, Ljubljana.
- Istenič, J. 1999-2000. Poetovio, zahodna grobišča I-II. Katalogi in monografije 32-33, Ljubljana.
- Istenič, J. 2005, Brooches of the Alesia group in Slovenia. – Arheološki vestnik 56, 187–212.
- Istenič, J. 2013, Early roman graves with weapons in Slovenia: an overview. – In/V: Sanader, Rendić-Miočević, Tončinić, Radman-Livaja 2013, 23–36.
- Istenič, J. 2019, Roman military equipment from the river Ljubljanica: typology, chronology and technology = Rimska vojaška oprema iz reke Ljubljanice: arheološke in naravoslovne raziskave. Ljubljana.
- Istenič, J. 2025, The role of Roman armies in the territorial expansion and consolidation of Roman imperial power in the territory of Slovenia. *Arheološki vestnik 76,* 2025, 113–146.Istenič, J. 2018, Roman bronze helmets from the Republican period and the Early Principate in Slovenia / Rimske bronaste čelade republikanske dobe in zgodnjega principata v Sloveniji. – Arheološki vestnik 69, 277–334.Istenič, J., Daszkiewicz, M., Schneider, G. 2003. Local production of pottery and clay lamps at Emona (Italia, regio X). Rei Cretariae Romanae Fautorum Acta 38: 83-91.
- Istenič, J., Schneider, G. 2000. Aegean cooking ware in the Eastern Adriatic. Rei Cretariae Romanae Fautorum Acta 36: 341-348.

- Istenič, J., Šmit, Ž. 2007, The beginning of the use of brass in Europe with particular reference to the southeastern Alpine region. – In/V: S. La Niece, D. R. Hook, P. T. Craddock (eds./ur.), Metals and Mines, Studies in Archaeometallurgy, Selected papers from the conference Metallurgy: A Touchstone for Cross-cultural Interaction held at the British Museum 28–30 April 2005 to celebrate the career of Paul Craddock during his 40 years at the British Museum, London, 140–147.
- James, S. 2004, Excavations at Dura-Europos 1928–1937. Final Report VII. The Arms and Armour and Other Military Equipment. – London.
- Lazar, I. 2003, Rimsko steklo Slovenije = The Roman glass of Slovenia. Ljubljana.
- Martin-Kilcher, S. 2011, Römer und gentes Alpinae im Konflikt – archäologische und historische Zeugnisse des 1. Jahrhunderts v. Chr. – In/V: G. Moosbauer, R. Wiegels (eds./ur.), Fines imperii – imperium sine fine? Römische Okkupations- und Grenzpolitik im frühen Principat, Beiträge zum Kongress "Fines imperii – imperium sine fine?" Osnabrück vom 14. bis 18. September 2009, Osnabrücker Forschungen zu Altertum und Antike-Rezeption 14, Rahden/Westfalen, 27–62.
- Olcese, G. 2003. Ceramiche comuni a Roma e in area romana: produzione, circolazione e tecnologia (tarda età repubblicana – prima età imperiale). Documenti di archeologia 28, Mantova.
- Oxé, A., Comfort, H., Kenrick, Ph. 2000. Corpus Vasorum Arretinorum, 2nd ed. Antiquitas Ser. 3, 41, Bonn.
- Strong D., Brown, D. ur. 1976, Roman Crafts, London.
- Pollard, M. A., Heron, C., and Armitage, R. A., 2017, Archaeological chemistry, The Royal Society of Chemistry, Cambridge.
- Tomber R. in Dore, J. 1998. The National Roman fabric reference collection. A handbook. Museum of London Archaeology Service Monograph 2, London.
- Turk, P., Laharnar, B., Istenič, J., Pavlovič, D.2019, Začetki metalurgije = Beginnings of metallurgy. V/In: Kotar, J., Lazar, T., Fajfar, P. (ur./ed). Ko zapoje kovina: tisočletja metalurgije na Slovenskem = The song of metal: millennia of metallurgy in Slovenia. Ljubljana. 24-55.
- Voß, H.-U., Hammer, P., Lutz, J. 1998, Römische und germanische Bunt- und Edelmetalfunde im Vergleich. – Bericht der Römisch-Germanischen Kommission 79, 107–382.

Cilji in kompetence:

S terminom »drobne arheološke najdbe« označujemo najdbe, ki ob odkritju niso trdno integrirane v arhitekturo ali druge strukture nepremične arheološke dediščine. Opredeljujemo jih tudi s pojmom »premična arheološka dediščina«. Glede na material jih delimo na najdbe iz keramike, kovin, stekla, jantarja, kamna in kosti ter iz drugih materialov, ki so med drobnimi arheološkimi najdbami redko zastopani, npr. les, usnje, tkanine in drugi organski materiali. Med doslej najbolje proučene skupine drobnih najdb sodijo npr. namizno posodje, oljenke in amfore, fibule, orožje, kovinske posode ter tudi novci in napisi (na kamnu in drugih materialih).

Objectives and competences:

The notion "small archaeological finds" designates finds that were not integrated into architecture or other fixed structures at the time of their discovery. These finds are also referred to as "movable archaeological heritage." Based on their material, these small finds can be classified as ceramic, metal, glass, amber, stone, and bone objects, as well as objects made from other materials that are very rare among archaeological finds; for example, wood, leather, textiles, and other organic materials. The best-researched groups of small finds are tableware, oil lamps, amphorae, brooches, weapons, metal vessels, coins, and inscriptions (on stone or on other material). Chronological determination of small finds was the main objective in past research on the Roman period. Although chronological

Glavni cilj proučevalcev in proučevalk drobnih najdb rimske dobe v preteklosti je bil njihova kronološka opredelitev. Čeprav kronološka vprašanja še zdaleč niso izčrpana, se sodobne raziskave vse bolj usmerjajo tudi k proučevanju drobnih najdb z vidika tehnologije izdelave, trgovine, gospodarstva ter kulturne in družbene zgodovine. Študentke in študentje se bodo seznanili s poglobljenimi metodami raziskovanja drobnih arheoloških najdb z izjemo novcev in napisov. Cilj predmeta je seznaniti študentke in študente z izbranimi problemi rimske materialne kulture in s potmi, ki vodijo od sklopa predmetov ali posameznega predmeta do širših zgodovinskih zaključkov. Predmet je zastavljen interdisciplinarno.	questions are far from being completely answered, modern research is also directed towards studying small finds in the sense of technology, trade, and economics, as well as cultural and social history. Special research methods for small finds (except coins and inscriptions) are presented to students. The aim of this course is to acquaint students with selected problems of Roman material culture and the techniques that lead from a group of objects or from a single object to broad historical conclusions. The course is organized in an interdisciplinary manner.

Predvideni študijski rezultati:	Intended learning outcomes:
Študentke/študenti bi se morali naučiti: • opredelitve arheoloških predmetov po obstoječih objavah (s poznavanjem temeljne lit. in tipo-kronologij) • načrtovanja in izvedbe raziskav premične arheološke dediščine • pisanja znanstvenih objav (s poudarkom na precizni, jasni in jadrnati vsebini)	Students should learn how to: • classify small archaeological finds using established/published typo/cronologies • plan and conduct research on movable archaeological heritage • write well structured, precise, clear and concise scientific publications

Metode poučevanja in učenja:	Learning and teaching methods:
Oblike dela: ☒Samostojno delo študentov ☒e-izobraževanje **Metode (načini) dela:** ☒Razlaga ☒Razgovor/ diskusija/debata ☒Delo z besedilom ☒Proučevanje primera ☒ Druge vrste nastopov študentov	**Types of learning/teaching:** ☒Independent students work ☒e-learning **Teaching methods:** ☒Explanation ☒Conversation/discussion/debate ☒Work with texts ☒Case studies ☒ Different presentation

Načini ocenjevanja:	Delež (v %) / Weight (in %)	Assessment:
Daljši pisni izdelki	70	Long written assignments
Javni nastop ali predstavitev	20	Presentations
Končno ocenjevanje (pisni/ustni izpit)	10	Final examination (written/oral)

Reference nosilca / Lecturer's references:

- Istenič, J., Ragolič, A., 2023, Roman military decoration Torques : literary, epigraphic, representational and archaeological evidence / Rimsko vojaško odlikovanje Torkves : literarni, epigrafski in arheološki viri ter upodobitve. Katalogi in monografije 46, Ljubljana.
- Istenič, J. 2023, Grad near Reka, Gradišče in Cerkno, and Vrh Gradu near Pečine : pre-Roman places of worship?. V/In: Horvat, J., Bernardini, F., Belak, M. (ur./ed.), The Roman conquest beyond Aquileia: (II–I centuries BC), Opera Instituti Archaeologici Sloveniae, 45, 111–125.
- Istenič, J. 2022, Roman weapons in watery contexts. V/In: Deschler-Erb, E. (ur./ed.). *Waffen im rituellen Kontext : Akten der 20. internationalen Konferenz für Römische Militärausrüstung,* Journal of Roman military equipment studies, vol. 21, 31–41.
- Istenič, J., Šmit, Ž. 2021, Non-ferrous metals in Roman (Late Republican and Early Imperial) military equipment from the River Ljubljanica, central Slovenia. V/In: Török, B., Giumlia-Mair, A. (ur./eds.). *Proceedings of the 5th International Conference "Archaeometallurgy in Europe",* Monographies Instrumentum, 73, 329–354.
- Istenič, J. 2018, Roman bronze helmets from the Republican period and the Early Principate in Slovenia = Rimske bronaste čelade republikanske dobe in zgodnjega principata v Sloveniji; translation Andreja Maver. Arheološki vestnik 69, 277-334.
- Istenič, J. 2019, Caligati in the eastern hinterland of Aquileia up to the Early Augustan period. V/In: Dolenz, H., Strobel, K., Chronologie und vergleichende Chronologien zum Ausgang der Römischen Republik und zur Frühen Kaiserzeit: Tagungsband des internationalen Kolloquiums anlässlich 70 Jahre Archäologische Ausgrabungen auf dem Magdalensberg: zugleich Festgabe für Eleni Schindler Kaudela. Klagenfurt am Wörthersee, Kärntner Museumsschriften 87, 271-295.